

A. Holst-Ksenija:

Tonček Plezonček.

Nekoč je živel dečko, ki mu je bilo ime Tonček Plezonček. — Na! Se že smejete. Pa mi lahko verjamete, da se je res tako imenoval. V šoli je sedel v zadnji klopi, kar ni baš imenitno; pa, ljubi Bog, nekdo vendar mora biti zadnji! Tam je torej sedel dan za dnem, drsal sem in drsal tja, da so se mu hlačke že kar svetile.

Posebno izkazoval se ni nikjer, niti v poštevaniki niti v zemljepisju niti v pravopisju — o tem rajši molčimo. Učitelj se je z njim trudil in hudil, zvesto mu je pomagala šiba. Edino te se je bal Tonček Plezonček. Pa Bog ne daj, da bi mislili, da je bil neumen. Ne, prav zares, da ni bil! Znal je neko umetnost, v kateri je posekal vse.

Na hlačkah je imel toliko pisanih zaplat, posebno zadaj, da je človeku kar migotalo pred očmi, če ga je gledal. To je bilo od plezanja. Kajti plezati je znal Tonček, da se ti je kar zvrtilo, če si ga gledal. Ni ga bilo kozolca ne strehe v vasi, kjer bi že ne bil sedel. In on je bil prvi, ki je vedel, kje so hruške vsako leto že zrele, v farovškem ali županovem vrtu. Najrajši pa je plezal na zvonik, prav do vrha, kjer vise zvonovi in gnezdiijo lastovice. Sedel je v lini in je bingljaj z nogami; veter mu je žvižgal okrog ušes, petelin vrh zvonika je hreščal od veselja, Tonček pa je gledal v nebo in se smejal čudnim oblakom, ki so se podili ondi kakor zmaji. Preden se je pa vrnil, je zamahnil s klubukom in zavriskal tako glasno, da so zabrundali zvonovi: »Jujujujuhuhuhuuu!«

Da, plezati je znal Tonček imenitno. Toda na tako umetnost ljudje ne dajo mnogo, učitelj pa je dal še najmanj. In tako se je dogajalo pogosto, da je Tončku Plezončku pela šiba, pela tako pogosto, da tega Tonček kar nič več ni mogel prenašati.

»Ne, to pa že ni več zabava, ne zame in ne za učitelja,« si je rekel lepega dne. »Drugod si bo treba poiskati sreče.« Vtaknil je v žep kos kruha, v leščevju si je odrezal palico, pa se je napotil v široki svet.

Šel je kar na slepo srečo, kamor je pihal veter in so jadrali oblaki na nebu. »Z nami, z nami!« so ga vabili, on pa je hodil in hodil. Jedel je kruh, ki ga je bil vzel s sabo, zraven si je natrgal jagod, in če ga je žejalo, je pil iz gozdnih studencev. Tako je prehodil hribe in doline in prišel do kažipota, kjer je bilo napisano: »V kraljestvo modrosti!«

Kraljestvo modrosti — to je bila dežela! Tam so se že otroci rodili učenjaki, in vsi ljudje so imeli očala na nosu, sedeli so ves ljubi dan v zatohli sobi in so pisali debele knjige o vsem, kar je in česar ni; kajti zajeli so bili z veliko žlico učenost vsega sveta, ali pa so se vsaj delali take.

»Stoj!« — je ukazala straža, ko je prišel Tonček Plezonček pred mestna vrata. Naježile so se straži dolge, strašne brke, in namerila je sulico naravnost na Tončka Plezončka. »Stoj! Kdo tam? Ali si učen? Znaš pisati debele knjige o vsem, kar je in česar ni?«

»Ne,« je priznal Tonček in se popraskal za desnim ušesom, »v šoli sedim v zadnji klopi.«

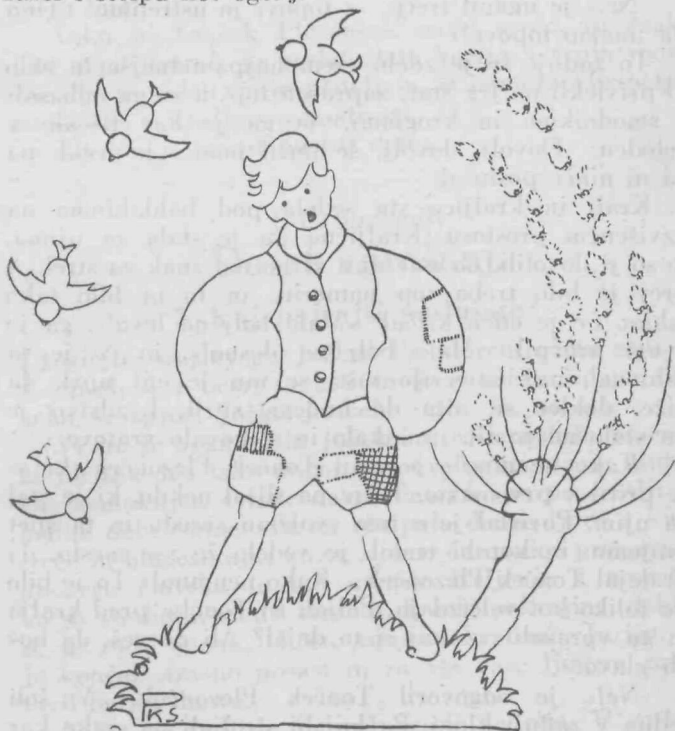
»Če je tako, pa ne smeš v mesto!« — se je zgrozila straža in mu je zaloputnila vrata pred nosom. Kajti strogo je bilo ukazano straži, da pusti le učenjake v mesto, neumne pa pusti pred vrati.

Tonček Plezonček pa zato ni povešal glave. Šel je sto korakov ob zidu naprej, popazil je, če ga nihče ne vidi, pljunil v roke in je začel po zidu plezati. Ni bilo lahko delo, kajti zid je bil strm in visok in zidan iz ostrih kamenov. Toda v plezanju je bil Tonček Plezonček junak. Ni trajalo dolgo in že je bil na vrhu, in še malo, pa je zdrknil na drugi strani na tla. Pa je bil v mestu.

Po vsem mestu je pa vladalo tedaj velikansko razburjenje, kajti birič je bil razbobnal po ulicah, da je sraka z mestnega stolpa ukradla največji rubin iz kraljeve krone.

»Bam, brrrrr-bam,
le k nam, le k nam!«

je vabil boben, sraka se pa zanj ni prav nič zmcnila. Odletela je z dragotino v svoje gnezdo, da je kamen žarel s stolpa kot ogenj.

»Bam, brrrrr-bam,
le k nam, le k nam!«

je klical boben. Otroci so letali za bobnarjem, in meščani so se zbirali na glavnem trgu, pa stegovali vratove.

V gradu je bilo veliko posvetovanje. Ministri so sedeli v kraljevi dvorani in so se posvetovali. Imeli so

velike bele lasulje in zlata očala, pa so premišljevali s kazalcem na nosu. »Hm, hm!« jih je skrbelo, kajti razmišljali so o silno važni zadevi.

»Z ognjem pokadimo tatici!« je dejal prvi in je segel z dvema prstoma v tobačno dozo, da bi se odahnil od napornega premišljevanja.

»Izstradajmo jo!« je menil drugi in je kihnil, kajti ponjuhal je bil že poprej.

»Ne,« je uganil tretji, »s topovi jo ustrelimo! Čemu pa imamo topove!«

To zadnje se je zdelo vsem najpametnejše in zato so privlekli na trg star, zaprašen top in so ga nabasali s smodnikom in krogli, da ga je kar tiščalo v želodcu. »Dovolj, dovolj, še počil bom!« je ječal, pa ga ni nihče poslušal.

Kralj in kraljica sta sedela pod baldahinom na vzvišenem prostoru. Kraljična pa je stala za njima, in so ji dovolili, da sme dati z robcem znak za strel. A prej je bilo treba top nameriti, in to ni bilo tako lahko. Če je eden kričal: »Malo bolj na levo!«, ga je drugi prevpil: »Malo bolj na desno!«, in če je ta zahteval, naj namerijo više, se mu je oni uprl, da niže, dokler se niso do hudega sprli. Ljudstvo je pa stalo na prstih in čakalo in stegovalo vratove.

»Kako neumno!« je zinil Tonček Plezonček, ki se je priril v prvo vrsto. To je pa slišal nekdo, ki je stal za njim. Povedal je o tem svojemu sosedu in ta spet svojemu, in kot bi trenil, je vedelo že vse mesto, da je dejal Tonček Plezonček: »Kako neumno!« To je bilo pa toliko kot veleizdaja. Peljali so Tončka pred kralja in ga vprašali: »Zakaj si to dejal? Ali ne veš, da boš ob glavo?«

»Ne!« je odgovoril Tonček Plezonček. »V šoli sedim v zadnji klopi. Pa kaj bi streljali na srako kar s topovi, ko se opravi z dvema prstoma!«

»Če se ti to posreči,« je obljubil kralj, »ti bo prizaneseno, in te še kraljevsko obdarim.«

Tonček Plezonček pa — ne bodi len — je pljunil v roke, splezal na stolp, više in više, dokler ni našel gnezda in dragotine v njem. Tedaj je zamahnil s klobukom in pa zavriskal tako veselo, da so še zvonovi

zabrnili: »Jujujujuhuhuuu!« — Kralj je blagohotno zaploskal, kraljica si je utrnila solzo od veselega genotja, kraljična mu je zamahala z robcem, ljudstvo je pa zavpilo živio! Tonček Plezonček je veselo splezal s stolpa in vrnil kralju dragotino.

Kralj se je oglasil: »Ker si tako pameten, te imenujem za prvega ministra v deželi!« In mu je dal umeriti bogatih oblek, brez pisanih zaplat, in pri mizi je smel sedeti na desni strani kraljevi, kar je bila najvišja čast.

Tako je Tonček Plezonček našel srečo. In vsako leto o počitnicah je poslal zlato kočijo v svojo rodno vas, da je sédel vanjo učitelj in se imenitno pripeljal na obiske v kraljestvo modrosti.

Šibo pa je moral pustiti doma.

J. E. Bogomil:

Deset vprašanj.

7. Kaj najrajši poslušate?

Poglejte sosedovega Jožka! Pri starem očetu sedi in posluša z očmi in usti in še z ušesi. Ko pa ded neha, se sproži Jožku jeziček: »Oče, še, no šel!«

Vi ste že uganili, da Jožek najrajši posluša povesti, ki jih zna ded tako mično pripovedovati, da je fantek kar zamaknjen v tiste davne čase, ko so po zemlji še hodile dobrohotne vile in obsipale dobre ljudi s kupi sreče in blagostanja; ko so zlobne čarovnice preganjale ubogega človeka in mu grenile življenje z nesrečo; ko so strahotni zmaji strahovali cele pokrajine, dokler se ni rodil junak, sličen samemu svetemu Juriju, ki je končal strašno pošast in za vse čase ljudem zagotovil boljše dneve.

Milka se tudi že naprej veseli nedelje. V cerkev bo šla. Orgle pojo tam kakor sama nebeška godba, in pevski zbor prepeva tam, zlasti ob večjih praznikih tako lepo, da bi se človek kar zamaknil kakor nekdanji tisti menih, ki je poslušal sto let petje rajske ptice.

Res, nekaj lepega je poslušati petje in godbo. Pa tudi nekaj blažilnega. Če greš spomladi skozi senčnat